

Nr 41.

Ankom till Riksdagens kansli den 29 april 1910, kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan förändring i gällande förordning angående utvidgad näringsfrihet att tillstånd erfordras för anläggning eller utvidgning af bryggeri eller vinfabrik.

Uti en inom Andra kammaren afgifven och till lagutskottet hänvisad motion, nr 116, hafva herrar *Ernst Beckman, K. G. Gez. von Schéele, Robert Johansson, Oskar Berg, J. Byström, Bernhard Eriksson, Jakob Pettersson* och *Johan Ericsson* hemställt,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke den förändring borde vidtagas i kungl. förordningen om utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, att såsom villkor för anläggning och drifvande af nytt bryggeri eller bryggerifilial eller vinfabrik, så ock för utvidgning af dylik industriell anläggning, uppställdes det särskilda villkor, att tillstånd därtill på ansökan meddelats af Konungens befallningshafvande, som skulle vara skyldig öfver ansökningen inhämta yttrande af magistrat och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga i stad samt af kommunalnämnd och kommunalstämma på landet, samt att dylikt tillstånd icke skulle kunna af Konungens befallningshafvande meddelas, därest ansökningen därom blifvit afstyrkt, i Stockholm af stadsfullmäktige samt å annan ort af båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts.

Till stöd härför har anförts följande:

»Enligt det statsrådsprotokoll, som åtföljer Kungl. Maj:ts proposition nr 10 vid denna riksdag angående ändrad lydelse af 14 och 29 §§ i nådiga förordningen den 10 juni 1905 angående försäljning af vin och öl, har Konungens befallningshafvande i Jönköpings län, vid afgifvande af yttrande i anledning af den Riksdagens skrifvelse, som föranledt samma

kungl. proposition, anført bland annat, att kommunerna å länets landsbygd i allmänhet sökt att frigöra sig från rusdrycksförsäljning, men att ölförsäljning till afhämtning emellertid ansenligt ökats vid de bryggerier, som funnes i några större stationssamhällen i länet. Ett par af dessa bryggerier hade äfven, sedan lagstiftningen infört lokalt veto beträffande utskänkning af öl och öltappningsaffärer på landsbygden, blifvit anlagda såsom filialer till ett stort bryggeri i länet. Vid alla dessa bryggerier såldes öl till afhämtning i stor myckenhet, och en mängd af det inköpta ölet utdruckes sedan, till stor förargelse för mången, på gator och gårdar eller i parker i samhällena eller ock å landsvägar eller promenader i samhällenas närhet. Emellanåt inträffade då äfven ordningen störande uppträden. Med afseende å filialbryggerier vore det naturligtvis synnerligen svårt att utöfva kontroll öfver att icke moderbryggeriets öl där försålades. Den kommunerna i förordningen tillerkända rätten att förhindra ölförsäljning blefve således illusorisk å de orter, där bryggerier funnits eller anlades. I särskildt hög grad framträdde detta förhållande, då bryggeri anlades på en plats, där kommunen afslagit ansökningar om tillstånd till utskänkning och försäljning till afhämtning, samt därigenom trott sig blifva fri från all rusdrycksförsäljning inom kommunen.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes åsikt borde genom lagstiftningen tillses, att det lokala veto, som redan i lag tilldelats kommunalstämma och kommunalnämnd, då dessa vore af samma mening, ej kunde på ofvannämnda sätt beröfvas en stor del af sin åsyftade verkan.

För sådant ändamål borde till en början öltillverkningen upphöra att vara en fri näring. Bryggeri borde sålunda icke få anläggas, utan att tillstånd därtill erhållits efter kommunalmyndigheternas hörande, och det syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande vara önskvärdt, att de kommunala myndigheterna äfven i detta fall tillerkändes rätt att utöfva lokalt veto enligt de grunder, som i 7 § 4 mom. och 13 § 3 mom. i förordningen vore angifna beträffande där omförmälda ölförsäljningsrättigheter.

Riktigheten af de utaf Konungens befallningshafvande i Jönköpings län sålunda meddelade sakförhållanden kan vitsordas af åtskilliga bland Riksdagens ledamöter beträffande ej blott nämnda län, utan äfven flera andra delar af riket. Det af Konungens befallningshafvande i Jönköpings län föreslagna korrektivet mot ifrågavarande missförhållande — öltillverkningens upphörande att vara en fri näring — synes därför för hela rikets vidkommande vara väl förtjänt att tagas under allvarligt öfvervägande. För så vidt icke lagens bud om rätt för de kommunala myndigheterna

att förhindra etablerandet af ölförsäljning i en kommun skall blifva en död bokstaf, synes det vara nödvändigt, att dessa myndigheter jämväl tillerkännes rätt att inlägga sitt veto mot nya bryggeriers inrättande. Hvad sålunda anförts om bryggerier gäller uppenbarligen äfven om vinfabriker.»

*Utskottets
yttrande.*

Ifrågavarande motion synes vara föranledd af Konungens befallningshafvandes i Jönköpings län utlåtande öfver Riksdagens skrifvelse den 9 april 1908, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 10 till innevarande Riksdag angående ändring i 14 och 29 §§ i förordningen angående försäljning af vin och öl. Propositionen, hvilken i ett annat, denna dag afgifvet utlåtande af utskottet behandlats, har till ändamål att förekomma oordningar, som kunna följa af bryggeriernas rätt att till afhämtning försälja sin tillverkning.

I anledning af bemälda Konungens befallningshafvandes i motionen närmare berörda utlåtande anförde chefen för finansdepartementet till det statsrådsprotokoll, som åtföljde nämnda proposition, följande:

»Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län har visserligen ifrågasatt, att själfva bryggerihandteringen borde göras beroende af koncession. Ehuru ett sådant förslag egentligen faller utom ramen för den af Riksdagen gjorda framställningen, skall jag dock tillåta mig framhålla, hurusom en dylik åtgärd under rådande förhållanden icke skulle i stort sedt komma att befördra nykterheten. De klagomål, som legat till grund för Riksdagens förevarande framställning, hafva i allmänhet icke utgått från städer och större stadslignande samhällen, där de större bryggerierna äro att söka, utan från landsbygden. Faran för anläggning af filial- eller småbryggerier å landsbygden torde emellertid numera vara i det närmaste utesluten. Redan med den år 1907 vidtagna förhöjning af minimiskattesatsen för det i bryggd använda maltet har uppförandet af nya mindre bryggerier upphört. Så mycket mera torde man hafva anledning antaga att, sedan med innevarande år, vid den allmänna förhöjningen af maltskatten, minimiskattesatsen bestämts till 17 öre för kilogram malt samt bryggeri ändock skall ansvara för ett dagligt minimiskattebelopp af 6 kronor, frestelsen att anlägga mindre bryggerier helt och hållet försvunnit.

Men äfven om man redan hade gjort eller för framtiden gjorde bryggeris anläggande beroende på tillstånd, skulle naturligen återkallelse af sådant tillstånd icke kunna ske under samma enkla former, som återkallelse af tillstånd till försäljningsrättighet. I hvarje fall måste hänsy-

nen till arbetarestammen, till det i bryggeriet nedlagda kapitalet m. m. verka återhållande vid pröfning af fråga om tillstånds återkallande.»

Af skäl, som departementschefen framhållit, torde anläggande af mindre bryggerier hädanefter endast sällan ifrågakomma.

Såsom departementschefen erinrat, komma äfven, då fråga uppstår om nedläggande af en påbörjad bryggerirörelse, helt andra omständigheter i betraktande än vid fråga om återkallande eller förverkande af ett meddeladt tillstånd till utskänkning eller försäljning af öl. Möjligheten att ingripa gent emot ett bryggeri, hvars anläggande enligt af motionärerna föreslagna regler en gång vid något tillfälle tillåtits, lär därför blifva väsentligen mer begränsad än, då fråga är om ingrepp i en bestående utskänkings- eller försäljningsrätt. Vid sådant förhållande kan det ifrågasättas, huruvida i nykterhetens intresse något verkligen vore att vinna genom sådana åtgärder, som motionärerna påyrka.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservation.

Herrar *Widén, Lindhagen, Pettersson* från Södertälje, *Berggren, Jansson* i Edsbacken och *Olsson* i See hafva anført följande:

»Vi hafva ansett, att förevarande motion bort af utskottet tillstyrkas, därvid vi emellertid ansett tveksamt, huruvida icke stadgandena om sådant tillstånd, som föreslås, rättare böra hafva sin plats i förordningen om tillverkning af maldrycker. Då vi därjämte anse det böra blifva föremål för utredning, *i hvad mån* de ifrågasatta bestämmelserna böra gälla äfven

utvidgning af förutvarande anläggningar, hafva vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att K. Maj:t tacktes taga i öfvervägande, huruvida för anläggning af bryggeri eller vinfabrik må erfordras tillstånd af Konungens befallningshafvande efter inhämtande af vederbörande kommunala myndigheters till- eller afstyrkande yttrande i enahanda ordning, som sägs i 7 § 3 och 4 mom. af kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl, därvid äfven bör tagas i öfvervägande, i hvad mån detta bör gälla äfven för mera betydande utvidgning af förutvarande dylik anläggning, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill detta öfvervägande kan föranleda.»

Herrar *Ridderbjelke* och *Ersson* hafva anhållit få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.